چۆن یەکەم کۆنفرانسمان لە نەتەوە یەکگرتوەکان بۆ هەژبجە و ئەنفال ساز کرد؟... هیوا ناسیح

گەیاندنی دەسیەی ئەنفال و هەڵەبجە بە ناوەندە نێودەوڵەتی و جیهانییەکان و هەوڵدان بۆ بە جینۆسایدناساندنیان کارێکە، کە دەبوو حکومەتی هەرێمی کوردستان و یەکێتی و پارتی هەر دوای راپەرین و پێکهێنانی ئەو حکومەتە شۆڵگیرانە کاریان بۆ بکردایە و هەوڵیان بۆ بدابایە. ئەوان کە هەم ئێتریتەیەکی خۆیان لە سەر ئاستی نێودەوڵەتی و وڵاتانی ئەوروپا بەتایبەتی هەیە، هەمیش بوودجەیەکی زەبەلاحیان لە موڵکی گشتی لەبەردەستدایە، زۆر ئاسانتر و خێراتر دەیانتوانی، چەندان کۆنفرانسی نێودەوڵەتی لە بارەگای سەرەکی نەتەوە یەکگرتوەکان لە ئەمریکا و سویسرا هەروەها پەرلەمانی ئەوروپا و شوێنانی تر ساز بکەن، وەبیانکەنە سەنتەری چالاکیەکانیان بۆ ئەو دەسیەیانە.
بە داخەوە ئەو دوو حزبە بە وەزارەتی شەهیدانەکەی حکومەتی هەرێم، لیژنەی شەهیدان وئەنفالکراوانی پەرلەمانی کوردستان وە نوێنەرایەتییەکانی حکومەتی هەرێم لەگەڵ وڵاتانەی هەندەران لە ئەوروپا و دامودەزگا نێودەوڵەتییەکان کارێکیان لەگەڵ دەسایەیەدا نەکرد، سەرەڕای باشیی توانا ماددی و مەعنەوی و پەیوەندییەکانیان بە وڵاتانی جهیان، کە لە ئاستی گرنگی دەسیەکە و هەروەها بانگەشەکردنییان بۆ خەباتی پارێزەریی قوربانییانی ئەو تاوانانە و مافەکانی کەسوکاری قوربانییان بێت.
ڕێکخراوی چاودێری کوردساید (چاک) کاتی خۆی چالاکترین ڕێکخراو بوو، لە بواری مافی مرۆڤ و بەجینۆسایدناساندنی کۆمەکوژیی و گەورەتاوانەکانی، کە دژ بە میللەتی کورد ئەنجامدراوە، لە ئاستی نێودەوڵەتیدا کاری دەکرد، کۆمیتەی لە باشوری کوردستان و زۆربەی وڵاتانی ئەوروپای ڕۆژئاوا هەبوو. ساڵانێکی زۆر بەندە ئەندامی دەستەی کارگێڕی، بەرپرسی پەیوەندییە بییانییەکان، بەرپرسی کۆمیتەی سویسرا و خولێکیش بۆ ماوەی نزیکەی سێ ساڵ (٢٠١٤-٢٠١٧) سەرپەرشتیاری ڕێکخراوەکە بووم. لە چوارچێوەی کار و چالاکییەکانماندا و بۆ خۆئامادەکردن بۆ یادی هەڵەبجە بۆ ساڵی ٢٠١١

پڕۆژەیەکم ئامادە کرد بۆ ئەنجامدانی کۆنفرانسێکی نێودەوڵەتی لە بارەگای گشتی نەتەوەیەکگرتووەکان لە ژنێف، کە تا ئەو کاتە نە حزبە کوردییەکان، نە حکومەتی هەرێم وە نە هی عێراقیش کۆنفرانسی گەورەی وایان ساز نەکردبوو، دوای سەرنج و تێبینی هاوڕێیان، بڕیارماندا بۆ وەزارەتی شەهیدانی حکومەتی هەرێم بینێرین، ئەوکات د. مەجید محەمەد وەزیر بوو، چونکە لە ڕووی ماددییەوە ئیمکانییەتێکی زۆری دەوڵەت و هەروەها بۆ وەرگرتنی قیزە و ئاسانکاری سەفەری ئەوانەی داوەتدەکرێن لە کوردستانەوە بۆ پشتیوانی حکومەتی هەرێم ئەستەم دەبوو، پڕۆژەکەم لەسەر کاغەزی فەرمی و بە لۆگۆی ڕێکخراوەکەوە لە ١٢/٧/٢٠١٠ نارد. بەڵام بەداخەوە هاوکاریی پێویستیان نەکردین.
بۆیە ئەمە بە ئیمکانییەتێکی کەمی مادی و بە چەند مانگێک لە کار کێشش و ماندووبوونمان قەرەبوو دەکاتەوە و کۆنفرانسەکەمان سازکرد، واش بڕیار بوو پاش کۆنفرانس هەموو ئەو بابەت و لێکۆڵینەوانەی لە کۆنفرانسەکەدا پێشکەش کران لە دووتوێی کتێبێکدا بە زمانی ئینگلیزی چاپ بکرێن، بەداخەوە لەبەر زۆر هۆکار ئەم کتێبە چاپنەکرا. شایەنی باسە حکومەتی هەرێم و حزبەکان تەنانەت لە ڕووی ڕاگەیاندنیشەوە گرنگییان بە کۆنفرانسەکە دا نەدا، چونکە نەدەچووە بەرژەوەندی حزبییەوە و جگە لەمەش ئەمەی سازکەرانی کۆنفرانسەکە زۆربەمان نەک سەر بەبەرەی دەستەبات نەبووین، بەڵکە لەو دەموچاوانە بووین کە دوو حزبەکە بە هۆی هەڵوەستی سیاسیمانەوە لە بەرامبەر سەرکوت و دەسگیرکردنی خێپیشاندەران و پشتیوانی داواکانیانەوە بە ناحەز لە قەڵەم دەدراین، بەڵام ئەمە وەک ئەرکی سەرشانمان بۆ یەکەمجار لە مێژووی کوردا ئەم کارەمان ئەنجامدا و دڵنیام لە داهاتوودا ڕێزی ماندووبوون و گرنگی ئەم کارە دەزانرێت، وەک خۆشم ئەمە و گەیاندنی دەسیەی ئەنفال و هەڵەبجە بە پەرلەمانی سویسرا ساڵی ٢٠١٢ پاش چەند ساڵ هەوڵ و کۆشش بۆی، بە دوو گرنگترین کاری دەزانم لە ژیانمدا ئەنجامم دابێت. لێرەدا بۆ مێژوو دەقی پڕۆژەکە، هەروەها ڕاپرتی بەڕێوەچوونی کۆنفرانسەکە دادەنێم. ئەمەی دەقی پڕۆژەکە بوو:

پڕۆژە بۆ وەزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفالکراوان

ب: کۆنفرانسێک لە یادی 23 ساڵەی کیمیابارانی هەڵەبجە
لە بارەگای نەتەوەیەکگرتووەکان لە ژنێف

سێاوێکی گەرم

سەرەتا: وڵاتی سویسرا گرنگی خۆی هەیە، بە هۆی ئەوەی وڵاتێکی بۆلایەنە لە ئاستی نێودەوڵەتیدا، سەنتەری ئەورووپایە، دەیان و سەدان پەیماننامە و رێکەوتننامەی نێودەوڵەتی لە سەر خاکی ئەم وڵاتە مۆر کراوە، ساڵانە دەیان کۆنفرانس و کۆبونەوەی نێودەوڵەتی لێ ساز دەکرێت. بارەگای زۆر لە رێکخراوە جیهانییەکانی لێیە، لەوانەش بارەگای سەرەکی کۆمسیۆنی باڵای مافەکانی مرۆڤی سەربەنەتەوەییەکگرتوەکان، بارەگای سەرەکی نەتەوە یەکگرتوەکان، کە پاش ئەوەی نیۆیۆرک دووەم گەورەترین بارەگای ئەو رێخکراوە جیهانییەیە لە ئاستی نێودەوڵەتیدا، رێکخراوی خێراکی جهیانی، رێکخراوی تەندروستی جهیانی…هتد، بۆیە هەر کۆنفرانس و کۆنگرەیەکی سەبارەت بە کورد لە شاری ژنێف، کە پایتەختێکی دیپلۆماسی نێونەتەوەییە و لە بارەگای ئەو رێکخراوە مانا و مەغزای خۆی هەیە، دەنگدانەوەی خۆی دەبێت و سەنگ و قورسایی خۆی هەیە.

بیرکەی پرۆژەکە:
لەسەر پێشنیازی چاودێری کوردساید – چاک، بۆ ساڵی داهاتو لە ناوەراستی مانگی ئازاردا (گەر 16/3 بێت باشترە، ئەگینا هەر کاتێکی تر لەو نێوان 28/2 تا 25/3) کۆنفرانسێک بۆ یادی هەڵەبجە لە بارەگای نەتەوە یەکگرتوەکان ساز بکرێت، بە بەشداری راستەوخۆی جەنابی وەزیری شەهیدان وەک لایەنی حکومی بۆ کردنەوە و سەرپەرشتیکردنی کۆنفرانسەکە، هەروەها چەند شارەزا و پسپۆڕێک لە بوارەکانی (گازی کیمیاوی و کاریگەرییەکانی لە شاری هەڵەبجە، پەیماننامە نێودەوڵەتییەکانی دژ بە چەکی کیمیاوی، جینۆسایدی گەلان لە یاسای نێودەوڵەتیدا، کۆمەڵکوژی…هتد). لە 28 ی شوبات تاوەکو 25ی ئازاری ساڵی 2011 ئەنجومەنی گشتی کۆمسیۆنی مافەکانی مرۆڤ کۆبوونەوەکانی (وەرزی شانزەهەم)ی خۆی لە هەمان بارەگا سازدەکات. سازدانی کۆنفرانسێکی وەها هاوتەریبی ئەو کۆبوونەوانە، کە سەدەها شارەزا و پسپۆڕ و یاسایی و کەسانی دیپلۆماسی و نوێنەری وڵاتان و کەسایەتیی ناودار لە چوارلای جیهانەوە بەشداری تێدا دەکەن، گرنگی و سەنگی خۆی دە ئەوەندە زیاتر دەکات.

رێکخەران: ئەم کۆنفرانسە بە سەرپەرشتی راستەوخۆی بەرێز وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوان و هاوبەشی چاودێری کوردساید – چاک / کۆمیتەی سویسرا، دامەزراوەی ئەلحەکیم – نوسینگەی ژنێف، رێکخراوی جیهانی (interfaith international Organisation) و سەرۆکەکەی بەرێز (Dr. Charls Grafz) دەبێت.

سەرنج و تێبینی:

1/ دەبێت حکومەتی هەرێم تێچوونی تەواوی بلیتی سەفەر و ڕێکخستن و وەرگرتنی ڤیزا بۆ بەشداربووان مسۆگەر بکات، بە تایبەتی ئەوانەی لە کوردستانەوە دێن.
2 / ئەمە و ڕێخکراوەکانی تر کە ناویان لەسەرەوە هاتوە لە سویسرا، کاری ئامادەکردنی هەڵسەنگ بۆ کۆنفرانسەکە و وەرگرتنی مەڵەتی کۆنفرانسەکە لە نەتەوە یەکگرتوەکان، مەڵەتی چوونە ژوورەوە بۆ پسپۆران و بەشداربوان و میوانەکان، دەخەینە سەر خەمان.
3/ تێچوونی مانەوە لە ئوتێل و نانخواردن و هاتوچۆی بەشداربووان و میوانەکان لەسەر وەزارەتی شەهیدان (یان بەگشتی حکومەتی هەرێم دەبێت) کەی پێویستی کرد، دەتوانین تەخمینی بکەین، کە مەسروفاتەکان چەند دەبێت)، یان دەبێت وەزارەت بڕیان جیاجێ بکات، دەکرێت و ئاسایی چەند میوانێکی ئازیز (ئەوانەی لە کوردستان یان دەرەوەی سویسراوە هاتوون) لە ماڵی دەست و ئەندامانی (چاک) جێگەو خواردنیان بۆ ڕێکبخرێت بۆ بەرامبەر.
4/ ئەو بابەتانەی لەوێدا پێشکەش دەکرێن، دەبێت لای کەمی پێش دوو مانگ لە سازکردنی کۆنفرانسەکە بگاتە دەستی لیژنەیەکەوە، کە لە نوێنەرانی وەزارەت و چاودێری کوردساید پێک دەهێنرێت.
5/ ئەو بابەتانەی لە کۆنفرانسەکەدا پێشکەش دەکرێن، دەکرێت و وا باشترە، کە دواتر بکرێنە کتێبێک و چاپبکرێت.

پێشنیاز:

1. بەرای ئێمە ئەو کەسانەی کە بۆ بەشداری لەو کۆنفرانسە دێن، جگە لە بەرێز وەزیری شەهیدان، دەبێت بابەتەکانیان بە زمانەکانی ئینگلیزی یان فەرەنسی پێشکەش بکەن، بۆیە گرنگە یەك لەو دوو زمانە زۆر باش بزانن. ئەم کەسانە گونجاون و دەکرێت 4 – 6 کەسیان داوەت بکرێت: بەرێزان (د. فوئاد بابان – کوردستان، مارف عومەر گوڵ – کوردستان، شەفیقی حاجی خدر – کوردستان، ئەمیری حەسەن پور – کەنەدا، شاخەوان شێرش – دانیمارک، :شێرش حاجی – بەریتانیا، ئیبراهیم مەلازادە – بەریتانیا، عادل باخەوان – فەرەنسا، نەجمەدینی فەقێ عەبدوڵا – دانیمارک،.....).
2. دروستکردنی پێستەرێکی ڕەنگاوڕەنگ و بە زمانی ئینگلیزی بۆ کۆنفرانسەکە.
3. چاپکردن و ئامادەکردنی نامیلکەیە بە زمانی ئینگلزی لە سەر هەڵەبجە و ئەنفال و دابەشکردنیان بە سەر میوانانی بیانی.
4. کۆنفرانسەکە دەکرێت ڕۆژێک بخایەنێت و لە 6– 8 سەعات زیاتر

نەبێت یان بکرێتە دوو ڕۆژ.
5. باشترە ئەم بابەتە جگە لە ڕێکخراوی چاک و لایەنی حکومەتی هەرێم لەگەڵ هیچ ڕێکخراو لایەنێکی تردا باس نەکرێت تا بریاری لەسەر نەدرێت.

بۆ زانیاری زیاتر دەتوانن پەیوەندی بکەن بە (هیوا ناسیح) نوێنەری چاودێری کوردسایدبۆ ئەم کۆنفرانسە:

تەلەفاکس 0041525343583, یان مۆبایلی: 0041763691971، hiwanaseh@hotmail.com

هیوادارین لە ماوەی مانگێکدا بە فەرمی وەڵاممان بدەنەوە…
هەر شاد و سەرکەوتوو بن…

چاودێری کوردساید – چاك
بەشی پەیوەندییە بیانییەکان
12.7.2010

پاش ئەوەی هیچ وەڵامێکی کۆنکرێتیمان لێیان نەبیست، ئیتر ناچار خۆمان دەستبەکار بووین، قسەمان لەگەڵ هەردوو ڕێکخراوی جیهانی کرد، کە ئەندامی ڕاوێژکاری بوون لە نەتەوەیەکگرتوەکان، ئەوانیش دەزگای ئەلحەکیمAl Hakim Foundation و Interfaith international، ئازیبوون بە هاوکاریمان، تەنها سەرنجێکی د. ئەمیر هاشم سەرکی ڕێکخراوەی ئەلحەکیم، کە کەسێکی زۆر باش و دڵستی کوردیشە، ئەوە بوو کە ناوی کۆنفراسەکە وا لێبکەین (کۆمەکوژییەکانی هەلەبجە و ئەنفال، گۆڕەبەکۆمەڵەکان و بۆسەروشوێنەکان و قەرەبووکردنەوەیان) تا هەم لایەنەگرە عێراقیەکانیش ڕاکێشین بۆ کارەکە، هەمیش بابەتی گۆڕەبەکۆمەڵەکان لە ئێستادا زیندوە و بەردەوام هەڵدەرێنەوە و باس بکرێت لەگەڵ قەرەبووکردنەوەی کەسوکاری قوربانییاندا، گرنگی کۆنفرانسەکە زیاتر دەکات، ئەمەش ئازیبووین.
ئاستە ئەوکات قەیرانی مووچە نەبوو، حکومەت پارەی زۆر بوو لە چاو ئێستادا، بەڵام بەداخەوە هەرچەندە بەڵێنیشیاندا هاوکارییەکی جدی و بەرچاویان نەکردین، چونکە ئەو کات گەرمەی بەهێزبوونی ئۆپۆزسیۆن و سەرهەدانی گۆران بوو، ئەمەش بەردەوام پشتیوانیمان لە خێپشاندەران و داواکارییەکانیان دەکرد، جگە لەوە ئەمە سەر بە هیچ یەک لە دوو حزبە باڵادەستەکە نەبووین، سەرکی حکومەت ئەوکات بەرهەم ساڵح بوو، لە ڕگەی هاورێیەکەوە هەندێک هاوکاریی مادی

کردین، قوباد تاڵەبانیش کە ئەوکات نوێنەری حکومەتی هەرێم بوو لە ئەمریکا، لەرێگەی هاوڕیەکی ترمانەوە هەندێک هاوکاری کردین، سەردانی نوێنەرایەتی حکومەتی هەرێم لە سویسرامان کرد، جاومان بە د. فەوزی قەدور کەوت، کە خۆی خەڵکی رۆژئاوای کوردستانە و سەربە پارتییە و نوێنەری حکومەتی هەرێمە لەگەڵ وڵاتە، ئەویش هیچ هاوکاریی نەکردین، سەردانی سەفیری عێراق لە سویسرا، د. پیرەت مان کرد، کە پارتی بوو، ئەو گوتی من کێتان دەوێت وەک کەسایەتی بۆتان داوەت دەکەم و پشتیوانیتان دەکەم بەڵام لایەنی ماددی ناتوانم هاوکاریتان بکەم. لە نێوخۆماندا کۆمیتەیەکمان پێکهێنا بۆ ئامادەکاری و سەرپەرشتی کۆنفرانسەکە، چونکە سەرەڕای گرفتەکان هەر سوربووین لەسەرئەنجامدانی. بۆ ڕێکخستنی گشتی کۆنفرانسەکە و کاروباری کۆمیتەکە من دیاریکرام وەک ڕێکخەر، واتە شەرەفی ئەوم پێبڕا، کە سەرپەرشتی سازکردنی کۆنفرانسەکەم بکەم، کە یەک لەو کارانەیە لە ژیانمدا شانازی پێوە دەکەم، وەک ئەرکێکی نیشتمانی و نەتەوەیی قۆمان لێ هەماڵی، ماندوونەناسانە، شایەنی باسە بە هەکاری ئەوەی کاک کاردۆ سەرباز خۆی لە ژێنف دادەنیشت، ئەوم دیاریکرد بۆ کاروباری مەیدانی کۆنفراسەکە، کە بە هەق ئەو و کاروانی برای زۆر ماندوو بوون و بۆ ئەرک و زەحمەتی ئەوان ئەستەم بوو کۆنفرانسەکە سەربگرێت، چونکە من زیاتر لە سێ کاتژمێر بە ئۆتۆمبیل لە ژنێفەوە دوورم. بەڵام بە ناچاری و بۆ ڕێکخستنی کۆنفرانسەکە چەندان جار ڕێیشتم بۆ ژنێف و کۆبونەوەمان کرد، هەموو جارێکیش ڕۆژێکی تەواوم پێدەچوو، دەبووایە مۆبەتی کارم وەربگرتایە، کە لە ئەوروپا ئەو شتانە زۆر سەختەو مەترسیکردنە بە کارەکەتەوە!

لە ناوەڕاستی مانگی دوو و سەرەتای سێی٢٠١١دا باشوری کوردستان لە گەرمەی خۆپیشاندانەکانی ١٧ی شوبات و ڕۆژانی دواتر دا بوو، نزیکەی سەرجەم شارەکانی باشور بەتایبەت لە زۆنی سەوز دەکوڵان، ڕۆژانە خەڵک شەهید و بریندار دەبوو، دەستەڵاتی هەردوو حزبەکە تۆندوتیژییان بەکار دەهێنا، ئەمەش هەموو یان زۆربەمان لەگەڵ خۆپیشاندەراندا هاودڵ و هاوخەم بووین، بەڵام نەدەکرا پاش ئەو هەموو ئامادەکارییە کۆنفرانسەکە دوابخەین. دوای چەندان کۆبوونەوە و هاتوچۆ و پەیوەندیکردن و پرس و ڕاوێژ، گۆڕانکاری بەسەر ناوی ئەو کەسانەدا هات، کە داوەت بکرێن، هەندێکیان خۆیان بۆیان نەدەکرا، و هەندێکیشیان بە هۆی کێشەی ڤیزە و پاسپۆرت و شتی وا نەیاندەتوانی بڕۆن، لەوانەی کە دیاریکرابوون و نەیویست بێت دکتۆر فاروق ڕەفیق بوو، کە چونکە هاوڵاتی کەنەدا بوو, پاسپۆرتی ئەوڵی هەبوو کێشەی ڤیزەی نەبوو، پارەی بلیتەکەشمان دەدایەوە و

شۆنی مانەوەشمان بۆیان ئامادەکردبوو، بەڵام چونکە کاتی سازکردنی کۆنفرانسەکە کەوتبووە دوای ١٧ی شوبات و ئەویش یەک لە ڕێکخەرانی خۆپیشاندەران بوو، هەرچەندە بلیتی فڕۆکەشی بڕیبوو، ئۆکەی کردبوو، بەڵام دواجار گوتی: ببورن لەم کاتەدا مەیدانی ئازادی (سەنتەری خۆپیشاندەرانی سلێمانی بوو) جێناهێڵم، چونکە خوێندنەوەی تری بۆ دەکرێت، کە بە ڕاستی هەڵوێستکی جوان بوو، کاتی خۆی وتارێکم لەسەر نوسی. ناچار لەو کەشە سیاسییە بارگاوییەی باشور و کێشمەکێشمەی ئەوکاتدا بەردەوام بووین لە کارەکانمان، تا سەرکەوتووانە کۆنفرانسەکەمان ساز کرد، شایەنی باسە نزیکەی سەرجەم بابەتەکان بە زمانی ئینگلیزی و فەرەنسی پێشکەشکران، تەنها دوو وتار نەبێت لەگەڵ پرسیار و وەڵامەکاندا، کە لەلایەن د. بابان ئەلیاسی، کە کوردێکی ڕۆژهەڵاتی ئەندامی سەرکردایەتی حزبی دیموکراتی ئێرانەڵ و زۆر دڵسۆز و خەمخۆرە لە ژنۆف دەژی، ڕاستەوخۆ دەکران بە ئینگلیزی، شایەنی باسە ناوبراو ئەم کارەی بەبەرامبەر بەمان کرد، چونکە کارەکەمان بە یەکێکی تر سپاردبوو، لە پر خۆی زویر کرد و نەهات!
بە وردەکاریی بەڕێوەچوونی کۆنفرانسەکە لێرەدا ڕاپۆرتی ڕاگەیاندنی کۆنفرانسەکە، کە کاتی خۆی بڵاومانکردەوە، دادەنێم:

بە یەکەمجار لە یادی کارەساتی هەڵەبجەدا
کۆنفرانسێک لە نەتەوەیەکگرتوەکان لە سەر کێمەکوژییەکانی هەڵەبجە و ئەنفال
لەڕکەوتی 18.3.2011 ڕۆژی هەینی بە بەشداری چەندان پسپۆڕ و کەسایەتی و شارەزا لە کورد و بیانی لەناوخۆ و دەرەوەی کوردستانەوە، کۆنفرانسکی نێودەوڵەتی لە نێو بارەگای سەرەکی نەتەوەیەکگرتوەکان لە شاری ژنێف وڵاتی سویسرا سازکرا، کە لە ژێر ناوی (کێمەکوژییەکانی هەڵەبجە و ئەنفال، گرەبەکێمەڵەکان و بەسەروشوێنەکان و قەرەبووکردنەوەیان)ە لە لایەن ڕێکخراوەکانی (چاودێری کوردساید – چاک، ئینتەرفەیس ئینتەرناشناڵ، ئەلحەکیم فێندەیشن)ەوە ڕێکخرا بوو.
ئەم کۆنفرانسە کە سەعات 11ی بەیانی تا 5 ی ئێوارە خایاند، لە پەراوێز و هاوتەریبی خولی شانزەهەمی کۆبوونەکانی ئەنجومەنی گشتی مافەکانی مرۆڤی سەربەنەتەوەیەکگرتوەکان، بە زمانی ئینگلیزی و فەرەنسی بەڕێوەچوو، کە کێمەکێک لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی ئەکادیمی و زانستی لە خۆ دەگرت. جگە لەوەی فیلمێکی دۆکیۆمێنتاری لەسەر کێمەکوژییەکانی کورد پیشانی ئامادەبووان درا، هاوکات پێشانگایەکی وێنەییش بۆ شەهیدانی کیمیابارانی هەڵەبجە بە شێوەی

سلاید نیشان درا.
دانیشتنی یەکەم: سەعات 11 تا 1ی پاشنیوەڕۆ
سەرەتای بەرنامەکە د. چارلز گراف، سەرۆکی ڕۆکخراوی ئینتەرفەیث ئینتەرناشنال کۆنفرانسەکەی کردەوە، باسی لەوە کرد، چۆن و بۆچی کۆنفرانسەکەیان ڕۆکخستوە، پاشان وتەیەکی پێشکەش کرد لەسەر کێشەکوژییەکانی ڕژێمی سەدام حوسێن دژ بەگەلی عێراق بە گشتی و گەلی کورد بەتایبەتی.

- وتەی نوێنەرایەتی حکومەتی عێراق کە لە لایەن باوەزی عێراق لە سویسرا د. پیرەت خوێندرایەوە
- وتەی د. عەبدولئەمیر هاشم، نوێنەری دامەزراوەی ئەلحەکیم
- پرۆفیسۆر و دکتۆر گێرهارد فرایلینگەر لە زانکۆی ڤییەننا، کە یەکەم دکتۆری ئەوروپی و بیانی بوو، کاتی کیمیابارانی هەڵەبجە ١٩٨٨خۆی گەیاند بووە ئەوێ و چەند بریندارێکی لەگەڵ خۆی بردبوو بۆ نەخۆشخانەی ڤییەنا بۆ چارەسەر. لە لێکۆڵینەوەکەیدا وێنە و داتای لەسەر مەرگەساتەکانی کارەساتەکە و چیرۆکی بەرکەوتوان و کاریگەریی گازەکان لەسەریان پێشکەش کرد.
- پرۆفیسۆر ئەنتۆن کیللەر، مامۆستای زانکۆی ژنێڤ و سەرۆک و دامەزرێنەری ڕۆکخراوی لیکنزیککردنەوەی کەلتور و ئاینەکان (SLM) وتەیەکی پێشکەش کرد، لە میانەیدا گوتی کوردستان وەاتی نەتەوە و ئاین و گروپە جۆراوجۆرەکانە، تاوانی زۆر بەرامبەر ئەم گەلە کراوەڕ، گەلانی سەر ئەو خاکە ئاشتییان دەوێت، دەبێت کۆمەڵگای نێودەوڵەتی ڕێگە نەدات ئەو کۆمەڵکوژیانە دووبارە ببێتەوە.
- خاتو فریشتە کەوە، کە پسپۆڕی بواری سایکۆلۆجییە لێکۆڵینەوەیەکی بەناوی (شیکردنەوەیەکی دەرونی لەسەر بەرکەوتوان پاش لێدانی هەڵەبجە بە چەکی کیمیاوی) پێشکەش کرد. لەسەر ئەوە دوا کە چۆن ئێستاش ئەو بەرکەوتوانە لە بارێکی دەرونی شلەژاو و ناجێگیردا ژیان بەسەر دەبەن و کاریگەرییەکەی هێشتا کۆتایی نەهاتوە لەسەریان.
- دەرگای گفتوگۆ کرایەوە بۆ پرسیار و وەڵام و تێچنەکان (مداخلات) و کۆمەڵێک کەس بەشداریان کرد.

دانیشتنی دووەم سەعات 3 ی پاشنیوەڕۆ تا 5 ی ئێوارە

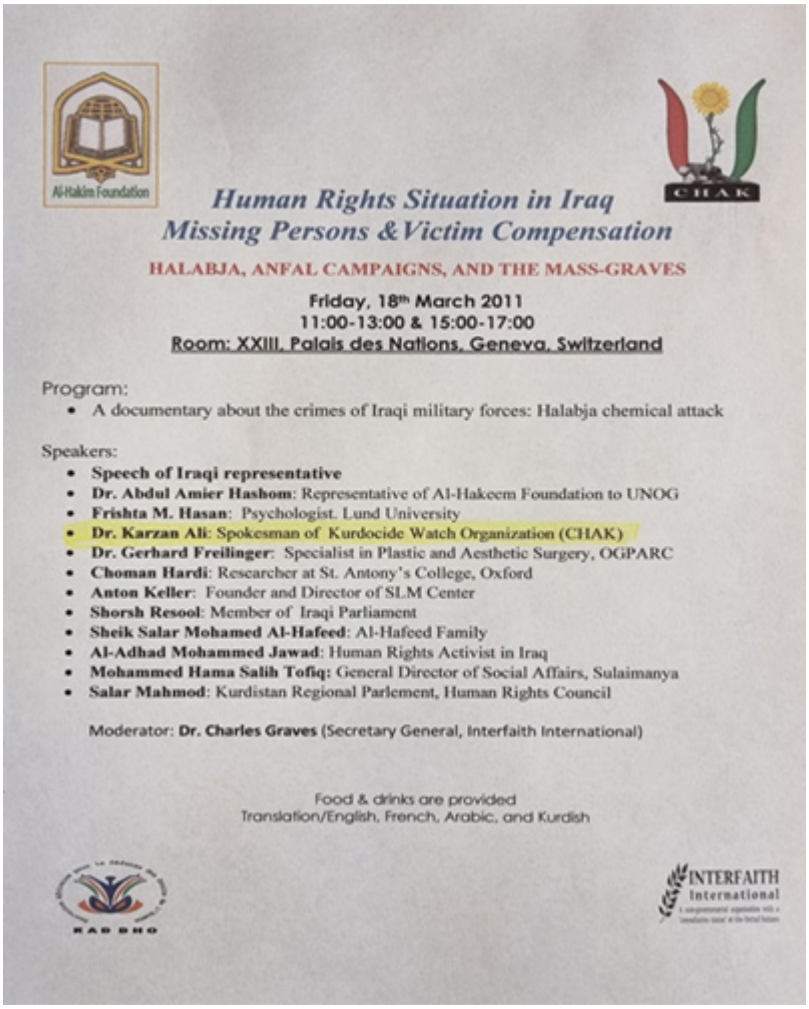
- دکتۆر چارلز گراف، کۆبوونەوەکەی بەڕێوەدەبرد
- د. کارزان ناسیح عەلی، وتەی ڕۆکخراوی (چاودێری کوردسایبد – چاک)ی خوێندەوە. سەرەڕای ناساندنی ئەرک و ئامانجەکانی

ڕەکخراوەکە، باسی لەوە کرد، کە ئەوان ئامادەن بۆ ئەم جۆرە کارانە هاوکاری و دیالۆگ لەگەڵ ڕەکخراوە مرۆڤدۆست و جیهانییەکاندا بکەن، وە گوتی کارکردن بۆ بەجێناسایدی ناساندنی ئەم تاوانانە بەشێکە لە بزوتنەوەی دژ بە شەر وە هەوڵ بۆ ئاشتی لە جیهاندا، کە ئەرکی هەموو لایەکە هاوپشتی بین.

- د. چۆمان هەردی باسێکی ئەکادیمی زانستیی لەسەر (ژنە ڕزگاربووەکانی دوای ئەنفال لە نێوان قسەکردن و بیدەنگیدا) پێشکەش کرد، کە باسی لە غەم و ئازارەکانی ژنانی پاش ئەنفال دەکرد و جێگەی سەرنجی ئامادەبووان بوو.
- شێرش حاجی، پەرلەمانتار لە بەغدا، بە ناوی (هەڤپەیمانێتیا ئەنفال چۆن و بۆچی؟؟)، کە باسی لە بیر و هۆکاری ئەنجامدانی ئەنفال دەکرد لەلایەن ڕژێمی سەدامەوە، هەروەها بەشێوەیەکی داتا شۆو هەموو قۆناغەکانی ئەنفال و ژمارە و قەبارەی قوربانیان و زیانەکانی خستەڕوو لەگەڵ ناوی کەرتەکانی سوپای ئەنجامدەر و ناوی تاوانکاران.
- محەمەد جەواد ئەلحەداد: چالاکوانی ناسراوی بواری مافی مرۆڤ لە عێراق، وتەیەکی خوێندەوە. گوتی سەرەڕای ئەوەی حکومەتی عێراق واژۆی چەندین پەیماننامەی نێودەوڵەتی کرد بوو، کەچی بێباکانە گەورەترین تاوانییان دژ بە گەلی کوردی بێبەش ئەنجامدا. باسی لەوە کرد، کە حکومەت و پەرلەمانی عێراق دەبێت قەرەبووی زیانلێکەوان بکاتەوە و ئازارو مەینەتییەکانی ناوچە کارەساتبارەکان کەمکەنەوە. پشتگیری لە مافە نە تەوایەتییەکانی گەلی کورد کرد.
- وتەی لیژنەی مافی مرۆڤی پەرلەمانی کوردستان، لەبەر ئەوەی کەسیان نەهاتبوون، لە لایەن (هیوا ناسیح) ئەندامی دەستەی کارگێری ڕەکخراوی چاودێری کوردسایدەوە خوێندرایەوە. سەرەڕای دەستخۆشی لەم هەنگاوە، ئەو کۆنفرانسەیان بەرزنرخاندبوو، کە خزمەتکی گەورە بە دۆسییەی کۆمەکوژییەکانی کورد دەکات لە ئاستی نێودەوڵەتیدا.
- دەرگای گفتوگۆ کرایەوە بۆ پرسیار و وەڵام و تێچنەکان (مداخلات) و کۆمەک کەس بەشداریان کرد.

هاوکات لەمیانی کۆنفرانسەکەدا کتێبێک بە زمانی ئینگلیزی بە ناوی (ئەنفال، ژینۆسایدکردنی کوردەکان لەلایەن حکومەتی عێراقییەوە)، لەلایەن شاخەوان شەرش ئەندامی ریکخراوی چاودیری کوردسایدەوە نوسراو و ئامادەکرابوو بەسەر سەرجەم ئامادەبووانداد دابەشکرا، تێیدا سەرەڕای باس لەڕ

کارەساتەکانی هەبجە و ئەنفالەکان دەکیەمەنتەکی زیشی لەسەر هەمەتەکانی ئەنفال و دادگاییکردن و بریارەکانی دادگا بەرامبەر تاوانبارانی ئەنفالی لەخی گرتبوو،.
ئەم کنفرانسە کە لەسەر پشنیازی چاودری کوردساید ئەنجام دراو زیاتر لە 70 کەس لە نونەرانی واتان و دیپلمات و نونەرانی رکخراوە جهیانییەکان و دستانی بیانیی کورد و نونەرانی حزب و لایەنە کوردستانیەکانی هەرچوارپارچەی کوردستان ئامادەبوون، هەروەها هاوکات دوو سەرپەرشتیار و نونەری نەتەوە یەکگرتوەکان بە پەیوەندی لەگەڵ رکخراوە ناحکومییەکان بەشداریان کرد و زانیارییەکانیی ناو کنفرانسەکەیان تمار دەکرد.
مەبەست لە بەستی کنفرانسەکەش بریتیی بوو لە:
١. ناساندنی ئەم کمەڵکوژیانە بە جینساید لەسەر ئاستی نودەوەتیدا
سودوەرگرتن لە ئەزمونی گەلان لە کارکردن و تکشان بۆ
٢. ناساندنی ئەم تاوانانە لەباری یاساییەوە بە جینساید
٣. قەرەبووکردنەوەی زیانلکەوتوان و نەهشتن و کەمکردنەوەی کاریگەری و ئاسەوارەکانی ئەو کمەڵکوژییانە
شایەنی باسە و دەکرت بلین بۆ یەکەمجارە لە مژووی کورددا کنفرانسکی وا لەبارەگای نەتەوەییەکگرتوەکان لەسەر کارەسات و کمەڵکوژییەکانی میللەتەکەمان ئەنجام بدرت. ناشکرت نەڵین کە لە سای پارەوە پرۆژەی ئەم کنفرانسەمان دابوو بە سەرکایەتی حکومەتی هەرم و وەزارەتی شەهیدان، کەچی هیچ جرە یارمەتییەکی ماددی و مەعنەویان پشکەش نەکردین، سەرەرای ئەوەی لە هەردوولاوە بەڵنی هاوکاریان پدین.
جگەی باسە چەند کەسکی تر داوەتکراوبوون، وەک بەرزان مامست محەمەد حەمە ساح، نوسەر و لکۆلەر لە بواری ئەنفال و جینساید هەروەها کاک بەکر حەمەسدیق پەرلەمانتاری کورد لە پەرلەمانی عراق و پارزەری کەیسی هەلەبجە لە دادگای بای تاوانەکان لە بەغدا، بەام بەداخەوە بە هی کشەی ڤیزەوە نەیانتوانی بن و بەشدار بن…
شایەنی باسە کاتی خی ئەم اپرتە لە زر لەسایتە کوردییەکاندا، هەروەهاش لە گڤاری (تپزاوە) ژمارە س، ئگستی سای ٢٠١١دا باوکرایەوە…

پۆستەری بەرنامەی کۆنفرانسەکە

چەند وێنەیەک لە کۆنفرانسەکەوە...

SAUDI ARABIA
F. M. HASAN
G. FREILINGER

PRESIDE C. GRAVES
A. KELLER
A. KARZAN
A. A. HASHOM

